SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 16. junija 2011*

V zadevi T-211/08,

**Putters International NV** s sedežem v Cargovilu (Belgija), ki jo zastopa K. Platteau, odvetnik,

tožeča stranka,

proti

**Evropski komisiji**, ki jo zastopata A. Bouquet in F. Ronkes Agerbeek, zastopnika,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev delne ničnosti Odločbe Komisije C(2008) 926 konč. z dne 11. marca 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.543 – Mednarodne selitvene storitve) in, podredno, predloga za odpravo ali zmanjšanje globe, naložene tožeči stranki,

* Jezik postopka: nizozemščina.

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi S. Papasavvas, v funkciji predsednika, N. Wahl in A. Dittrich (poročevalec), sodnika,

sodni tajnik: J. Plingers, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. maja 2010

izreka naslednjo

**Sodbo**

## Dejansko stanje

1. *Predmet spora*

1 Iz Odločbe Komisije C(2008) 926 konč. z dne 11. marca 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.543 – Mednarodne selitvene storitve, v nadaljevanju: Odločba), katere povzetek je objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 11. avgusta 2009 (UL C 188, str. 16), izhaja, da je bila tožeča stranka, družba Putters International NV, udeležena pri kartelu na trgu mednarodnih selitvenih storitev v Belgiji v zvezi z neposrednim in posrednim določanjem cen, razdelitvijo trga in prirejanjem postopkov javnih razpisov za predložitev

ponudb. Komisija Evropskih skupnosti navaja, da je kartel obstajal skoraj 19 let (od oktobra 1984 do septembra 2003). Njegovi udeleženci naj bi določali cene, strankam predlagali fiktivne predračune (imenovane lažni predračuni, v nadaljevanju: lažni predračuni) in se glede zavrnjenih ponudb medsebojno poravnavali na podlagi sistema finančnih nadomestil (v nadaljevanju: provizije).

2. *Tožeča stranka*

2 Družba Putters International (v nadaljevanju: Putters ali tožeča stranka) je od 9. januarja 1997 delniška družba. Družba Putters je v poslovnem letu, ki je bilo zaključeno 31. decembra 2006, ustvarila 3.950.907 EUR skupnega svetovnega prometa.

3. *Upravni postopek*

3 V skladu z Odločbo je Komisija začela postopek na lastno pobudo, ker je imela informacije, da so bile nekatere belgijske družbe, ki delujejo v sektorju mednarodnih selitev, udeležene pri sporazumih, za katere bi lahko veljale prepovedi iz člena 81 ES.

4 Tako so bile septembra 2003 na podlagi člena 14(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, 13, str. 204) pri družbah Allied Arthur Pierre NV, Interdean NV, Transworld International NV in Ziegler SA opravljene preiskave. Družba Allied Arthur Pierre je po teh preiskavah v skladu z Obvestilom Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih

kartelov (UL 2002, C 45, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002) zaprosila za imuniteto ali zmanjšanje globe. Družba Allied Arthur Pierre je priznala, da je bila udeležena pri sporazumih o provizijah in lažnih predračunih, navedla udeležene konkurente, med drugim konkurenta, za katerega službe Komisije prej niso vedele, in predložila dokumente, ki potrjujejo njene ustne navedbe.

5 V skladu s členom 18 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL 2003, L 1, str. 1) je bilo podjetjem, udeleženim pri protikonkurenčnih sporazumih, konkurentom in poklicnemu združenju poslanih več pisnih zahtev po informacijah. Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah je bilo sprejeto in poslano več družbam 18. oktobra 2006. Vsi naslovniki so nanj odgovorili. Njihovi zastopniki, razen zastopnikov družb Amertranseuro International Holdings Ltd, Stichting Administratiekantoor Portielje, Team Relocations Ltd in Trans Euro Ltd, so uveljavljali pravico do vpogleda v dokumente iz spisa Komisije, ki so bili dostopni le v njenih prostorih. Vpogled jim je bil odobren med 6. in 29. novembrom 2006. Ustno zaslišanje je potekalo 22. marca 2007.

6 Komisija je 11. marca 2008 sprejela Odločbo.

4. *Izpodbijana odločba*

7 Komisija trdi, da so bili naslovniki Odločbe skupaj s tožečo stranko udeleženi pri kartelu v sektorju mednarodnih selitvenih storitev v Belgiji ali so zanj odgovorni. Udeleženci kartela naj bi najmanj od leta 1984 do leta 2003 določali cene, si razdeljevali stranke in prirejali predlaganje ponudb. Zato naj bi storili enotno in trajajočo kršitev člena 81 ES.

8 Komisija navaja, da zadevne storitve vključujejo selitev premoženja fizičnih oseb, ki so posamezniki ali zaposleni v podjetju ali javni instituciji, in selitev premoženja podjetij ali javnih institucij. Za te selitve je značilno, da je Belgija njihov izhodiščni ali namembni kraj. Tudi ob upoštevanju dejstev, da imajo vse zadevne družbe, ki opravljajo mednarodne selitve, sedež v Belgiji in da je kartel deloval v Belgiji, je Komisija torej menila, da je bilo geografsko središče kartela v Belgiji.

9 Komisija je skupni promet udeležencev kartela za mednarodne selitvene storitve v Belgiji za leto 2002 ocenila na 41 milijonov EUR. Ker je velikost sektorja ocenila na približno 83 milijonov EUR, je bil skupni tržni delež udeleženih podjetij ocenjen na približno 50 %.

10 Komisija navaja, da je bil cilj kartela zlasti vzpostaviti in ohranjati visoke cene ter sočasno ali zaporedoma razdeliti trg na različne načine: s sporazumi o cenah, sporazumi o razdelitvi trga z uporabo sistema prikritih ponudb (lažnih predračunov) in sporazumi o sistemu finančnih nadomestil za zavrnjene ponudbe ali za primere, ko se podjetja vzdržijo vlaganja ponudb (provizije).

11 Komisija meni, da je kartel med letom 1984 in začetkom 90. let deloval predvsem na podlagi pisnih sporazumov o določanju cen. Hkrati naj bi bili uvedeni provizije in lažni predračuni. Provizija naj bi bila skriti element končne cene, ki jo je moral plačati potrošnik, ne da bi prejel nadomestno storitev. Ta provizija naj bi namreč predstavljala denarni znesek, ki ga je selitveno podjetje, ki je dobilo posel za mednarodno selitev, dolgovalo konkurentom, ki posla, za katerega so prav tako predložili ponudbo ali so se tega vzdržali, niso dobili. Šlo naj bi torej za neke vrste finančno nadomestilo za selitveno podjetje, ki ni dobilo posla. Udeleženci kartela naj bi si medsebojno zaračunavali provizije za zavrnjene ponudbe ali za vzdržanje od vložitve ponudb, pri čemer

naj bi šlo za fiktivne storitve, in zneske teh provizij zaračunali strankam. Komisija trdi, da je treba to prakso šteti za posredno določanje cen za mednarodne selitvene storitve v Belgiji.

12 Udeleženci tega kartela naj bi bili udeleženi tudi pri predlaganju lažnih predračunov, zaradi katerih so stranke – torej delodajalci, ki plačajo selitev – zmotno mislile, da lahko izbirajo na podlagi meril, ki temeljijo na konkurenci. Lažni predračuni naj bi bili nepristna ponudba, ki jo je stranki ali osebi, ki se je selila, predložilo selitveno podjetje, ki ni imelo namena opraviti selitve. S predložitvijo lažnih predračunov naj bi selitveno podjetje, ki je hotelo skleniti pogodbo (v nadaljevanju: predložitveno podjetje), zagotovilo, da je institucija ali podjetje prejelo več predračunov bodisi neposredno bodisi posredno prek osebe, ki se je nameravala seliti. S tem namenom naj bi predložitveno podjetje konkurentom določilo ceno, zavarovalnino in stroške skladiščenja, ki jo morajo zaračunati za storitve. Ta cena, ki je bila višja od cene, ki jo je ponudilo predložitveno podjetje, naj bi bila potem navedena v lažnih predračunih. Ker delodajalec navadno izbere selitveno podjetje, ki ponudi najnižjo ceno, Komisija meni, da so družbe, udeležene pri isti mednarodni selitvi, praviloma vnaprej vedele, katera med njimi bi lahko dobila posel za to selitev.]

13 Poleg tega Komisija poudarja, da je lahko bila cena, ki jo je zahtevalo predložitveno podjetje, višja kot sicer, ker naj bi druga podjetja, udeležena pri isti selitvi, predložila lažne predračune, v katerih je bila navedena cena, ki jo je določilo predložitveno podjetje. Kot primer Komisija v točki 233 obrazložitve Odločbe navaja interno elektronsko sporočilo družbe Allied Arthur Pierre z dne 11. julija 1997, v katerem je navedeno: „[S]tranka je zahtevala dva [lažna predračuna], torej lahko postavimo višjo ceno“. Zato Komisija trdi, da je bilo predlaganje lažnih predračunov strankam

prirejanje postopka javnega razpisa za predložitev ponudb, tako da so bile cene iz vseh ponudb namenoma višje od cene predložitvenega podjetja, vsekakor pa višje, kot bi bile v konkurenčnem okolju.

14 Komisija trdi, da so ti dogovori veljali do leta 2003. Meni, da so imele te kompleksne aktivnosti isti cilj, in sicer določati cene, razdeliti trg in tako izkrivljati konkurenco.

15 Komisija je zato sprejela izrek Odločbe, katerega člen 1 določa:

„Naslednja podjetja so kršila člen 81(1) [ES], s tem [da] so neposredno in posredno določala cene mednarodnih selitvenih storitev v Belgiji, si razdelila delež tega trga in prirejala vlaganje ponudb v navedenih obdobjih:

[…]

f) [Putters] od 14. februarja 1997 do 4. avgusta 2003;

[…]“

16 Zato je Komisija v členu 2(h) Odločbe tožeči stranki naložila globo 395.000 EUR.

17 Komisija je za določitev zneska glob v Odločbi uporabila metodologijo, navedeno v Smernicah o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: smernice iz leta 2006).

**Postopek in predlogi strank**

18 Tožeča stranka je 4. junija 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

19 Splošno sodišče (osmi senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da začne ustni postopek. Stranke so na obravnavi 6. maja 2010 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.

20 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– člen 1 Odločbe razglasi za ničen v delu, v katerem določa, da je tožeča stranka kršila člen 81(1) ES;

– člen 2 Odločbe razglasi za ničen v delu, v katerem ji je naložena globa;

– eventualno določi bistveno manjšo globo, kot jo je določila Komisija;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

21 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

**Pravo**

22 Tožeča stranka navaja pet razlogov za razglasitev ničnosti Odločbe in odpravo ali zmanjšanje globe. Prvi tožbeni razlog se nanaša na uporabo člena 81 ES, drugi tožbeni razlogi pa se nanašajo na določitev globe.

1. *Prvi tožbeni razlog: udeležba tožeče stranke v kompleksnem in trdnem kartelu*

*Trditve strank*

23 Tožeča stranka Komisiji očita, da je storila očitno napako pri presoji s tem, da je menila, da je bila tožeča stranka udeležena v kompleksnem in trdnem kartelu, medtem ko naj bi ta bila le občasno udeležena pri praksah, ki se nanašajo na provizije in lažne predračune.

24 Prvič, tožeča stranka trdi, da so cilji sporazumov o cenah, na eni strani, in cilji sporazumov o provizijah in lažnih predračunov, na drugi strani, popolnoma različni. Določanje cen naj ne bi bil niti posredno namen sporazumov o provizijah in lažnih predračunih. Drugič, udeleženci sporazuma o cenah, na eni strani, in udeleženci sporazuma o provizijah in lažnih predračunih, na drugi strani, naj ne bi bili isti. Tretjič, tožeča stranka trdi, da ni sodelovala pri splošnem načrtu. Čeprav je obstajal kompleksen kartel, ki je vključeval majhno skupino podjetij, naj ona ne bi pripadala temu ožjemu jedru in trdi, da ni vedela za sporazume o cenah. Četrtič, poudarja veliko kvalitativno razliko med svojo udeležbo pri nekaterih praksah in kompleksnim kartelom med omejenim številom udeležencev.

25 Tožeča stranka v repliki pojasnjuje, da sta obstajala dva različna cilja, ki sta se želela doseči s kartelom: ohranjanje visokih cen za opravljanje mednarodnih selitvenih storitev v Belgiji in razdelitev trga teh storitev. Vendar občasna udeležba tožeče stranke pri praksah glede lažnih predračunov in provizij naj ne bi mogla povzročiti dviga splošne ravni cen na trgu.

26 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

*Presoja Splošnega sodišča*

27 Tožeča stranka s tem tožbenim razlogom izpodbija protikonkurenčnost nekaterih praks in trdi, da ni bila udeležena pri enotni in trajajoči kršitvi, opisani v Odločbi. Zato je treba najprej preučiti protikonkurenčnost provizij in lažnih predračunov, nato pojasniti pojem enotne in trajajoče kršitve in nazadnje ta načela uporabiti pri tožeči stranki.

Protikonkurenčnost provizij in lažnih predračunov

28 Tožeča stranka trdi, da določanje cen – niti posredno – ni bilo namen sporazumov o provizijah in lažnih predračunih. Te trditve ni mogoče sprejeti. Kar zadeva provizije sta bila njihovo število in višina določena vnaprej, preden so selitvena podjetja strankam predložila svoje predračune. Provizije so torej neizogibno zvišale raven cen, saj so se stroški, nastali zaradi njih, prenesli na stranke. Kar zadeva predračune je ceno, navedeno v „lažni“ ponudbi, določilo podjetje, ki jo je naročilo, sprejelo pa jo je podjetje, ki je sestavilo lažni predračun, kar je prvemu podjetju omogočilo, da je lahko določilo ceno, ki je višja od tiste, ki bi izhajala iz proste konkurence, in ki je podobna skupaj dogovorjeni „lažni“ ceni. Komisija je v točki 233 obrazložitve Odločbe ponazorila ta učinek prakse lažnih predračunov na cene (glej točko 13 zgoraj).

29 Glede argumenta, da naj bi bili lažni predračuni predloženi šele po tem, ko je stranka že izbrala selitveno podjetje, je treba poudariti, da oseba, ki je v stiku s ponudnikom, na primer uslužbenec Komisije, ni prava stranka selitvenega podjetja. Dejansko mora podjetje ali institucija, ki plača selitev, izbrati selitveno podjetje. Številna podjetja in javne institucije zahtevajo predložitev več ponudb prav z namenom zagotoviti si možnost izbire.

30 Nazadnje, glede trditve, da udeležba tožeče stranke pri praksah lažnih predračunov in provizij ni mogla povzročiti dviga splošne ravni cen na trgu, je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso pri uporabi člena 81(1) ES ni treba upoštevati konkretnih učinkov sporazuma, če se izkaže, kot v obravnavanem primeru, da je njegov namen omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu (sodba Sodišča z dne 13. julija 1966 v združenih zadevah Consten in Grundig proti Komisiji,

56/64 in 58/64, Recueil, str. 429, 496, in sodba Splošnega sodišča z dne 6. aprila 1995 v zadevi Ferriere Nord proti Komisiji, T-143/89, Recueil, str. II-917, točka 30).

Pojem enotne in trajajoče kršitve

31 V sodbi z dne 8. julija 1999 v zadevi Komisija proti Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 82) je Sodišče potrdilo, da bi bila razdelitev trajajočega ravnanja, za katero je značilno prizadevanje za en sam cilj, na ločene kršitve umetna, saj gre, nasprotno, za enotno kršitev, ki se je postopoma uresničevala v sporazumih in usklajenih ravnanjih.

32 V takih okoliščinah je podjetje, ki je bilo udeleženo pri kršitvi s svojimi ravnanji, ki jih zajema pojem sporazuma ali usklajenega ravnanja s protikonkurenčnim ciljem v smislu člena 81(1) ES in ki pripomorejo k uresničitvi kršitve v celoti, odgovorno tudi za ravnanja drugih podjetij v okviru iste kršitve v vsem obdobju svoje udeležbe pri navedeni kršitvi (zgoraj v točki 31 navedena sodba Komisija proti Anic Partecipazioni, točka 83).

33 Iz te sodbe je razvidno, da mora za ugotovitev obstoja enotne in trajajoče kršitve Komisija dokazati, da je nameravalo podjetje s svojim ravnanjem prispevati k skupnim ciljem, za katere so si prizadevali vsi udeleženci, in da je bilo seznanjeno z dejanskim ravnanjem, ki so ga predvidela ali izvajala druga podjetja, da bi dosegla iste cilje, ali da je lahko to ravnanje razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje (zgoraj v točki 31 navedena sodba Komisija proti Anic Partecipazioni, točka 87).

34 Posamezne omejevalne sporazume je namreč mogoče šteti za sestavne dele enotnega protikonkurenčnega sporazuma le, če se dokaže, da spadajo v globalni načrt, ki uresničuje skupni cilj. Poleg tega, samo če je podjetje, kadar je bilo udeleženo pri omejevalnih sporazumih, vedelo ali bi moralo vedeti, da se je s tem vključilo v okvir enega samega enotnega sporazuma, lahko njegova udeležba pri zadevnih omejevalnih sporazumih odraža njegov pristop k temu sporazumu (sodba Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točki 4027 in 4112).

35 Iz te sodne prakse je tako razvidno, da morajo biti izpolnjeni trije pogoji, da bi se ugotovila udeležba pri enotni in trajajoči kršitvi, in sicer obstoj globalnega načrta, ki uresničuje skupni cilj, namerno prispevanje podjetja k temu načrtu in to, da je podjetje vedelo (dokazano ali domnevano) za kršitve drugih udeležencev.

36 Odločbo je torej treba preučiti ob upoštevanju teh pogojev.

Opredelitev zadevne kršitve

– Obstoj globalnega načrta, ki uresničuje skupni cilj

37 Prvič, Komisija glede obstoja globalnega načrta, ki uresničuje skupni cilj, trdi, da so zadevna podjetja poskušala doseči gospodarski cilj izkrivljanja gibanja cen.

38 Vendar pojem skupnega cilja ne more biti opredeljen s splošnim sklicevanjem na izkrivljanje konkurence na trgu, na katerem se je kršitev zgodila, ker vplivanje na konkurenco kot cilj ali učinek pomeni sestavni del vsakega ravnanja, ki spada na področje uporabe člena 81(1) ES. Taka opredelitev pojma skupnega cilja bi lahko pojmu enotne in trajajoče kršitve odvzela del njegovega smisla, ker bi moralo biti zato več ravnanj, ki se nanašajo na gospodarski sektor in so prepovedana s členom 81(1) ES, sistematično opredeljenih kot sestavni deli enotne kršitve.

39 V obravnavani zadevi je iz Odločbe razvidno, da je bil skupni cilj – uresničuje se z različnimi sredstvi, ki so del globalnega načrta – vzpostavitev in ohranitev visoke ravni cen za opravljanje mednarodnih selitvenih storitev v Belgiji ter razdelitev tega trga. Ta skupni cilj je podrobno opisan v točkah 314 in od 322 do 344 obrazložitve Odločbe.

40 Tako kot s pisnim sporazumom o cenah se je z obema praksama, pri katerih je bila udeležena tožeča stranka, želel doseči skupni cilj, in sicer omejitev konkurence med udeleženci kartela z vzpostavitvijo višje ravni cen, kot bi bila, če teh sporazumov ne bi bilo. Provizije, izplačane konkurentom, ki niso dobili posla, so te odvračale, da bi ponudili konkurenčno ceno, z izmenjavo informacij glede svojih ponudb v okviru lažnih predračunov pa so udeleženci kartela omejevali cenovno konkurenco. Poleg tega je sporazum o lažnih predračunih udeležencem omogočal ohraniti cene na višji ravni, kot bi bile brez takega sporazuma.

41 Nazadnje, enotna in trajajoča kršitev lahko povsem uresničuje dvojni cilj vplivanja na cene in razdelitve trga. Ta trditev torej ne more ovreči obstoja take kršitve, prav tako pa tudi ne trditev, da vse stranke sporazuma o cenah, na eni strani, in sporazuma o provizijah in lažnih predračunih, na drugi strani, niso enake. Zgolj okoliščina, da je

vsako podjetje v kršitvi udeleženo na svoj način, namreč ne vpliva na to, da se kršitev opredeli kot enotna in trajajoča (sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2008 v zadevi BPB proti Komisiji, T-53/03, ZOdl., str. II-1333, točka 260).

– Namerno prispevanje tožeče stranke h globalnemu načrtu

42 Drugič, kar zadeva prispevek tožeče stranke h kršitvi ni sporno, da je bila udeležena pri dveh od treh praks, opisanih v Odločbi, in sicer pri sporazumu o provizijah in pri sporazumu o lažnih predračunih.

43 Tožeča stranka pa nikoli ni bila udeležena pri pisnih sporazumih o cenah. Čeprav je podjetje, ki je s svojim ravnanjem bilo udeleženo pri kršitvi, lahko odgovorno tudi za ravnanja drugih podjetij v okviru te kršitve, pa to velja samo za obdobje njegove udeležbe pri navedeni kršitvi (zgoraj v točki 31 navedena sodba Komisija proti Anic Partecipazioni, točka 83). Zato tožeča stranka ne more biti odgovorna za ravnanja, ki so prenehala več kot pet let pred njenim pristopom h kartelu.

44 Vendar je Komisija v Odločbi ugotovila, da je tožeča stranka člen 81(1) ES kršila zgolj v obdobju od 14. februarja 1997 do 4. avgusta 2003, to je v obdobju, v katerem je bila udeležena pri vseh vidikih kartela. Zato je Komisija pravilno upoštevala dejstvo, da je bila ta družba udeležena pri kartelu zgolj od leta 1997.

45 Poleg tega, trditve tožeče stranke, da se sporazumi o provizijah in lažnih predračunih niso uporabljali sočasno in da so bili sporazumi o provizijah priložnostni, niso upoštevne, saj imata v nasprotju z njenimi trditvami ti praksi isti cilj.

– Seznanjenost tožeče stranke s kršitvami

46 Tretjič, glede vprašanja, ali je tožeča stranka vedela za kršitve drugih udeležencev kartela, je treba poudariti, da v času njene udeležbe ni bilo protikonkurenčnih sestankov. Vendar to, da tožeča stranka nikoli ni bila prisotna na takem sestanku, ni odločilnega pomena, ker delovanje kartela kaže, da se njegovim udeležencem ni bilo treba udeležiti sestankov, da bi se seznanili s sporazumi o provizijah in lažnih predračunih ali da bi bili pri njih udeleženi. Sporazumi so se po navadi sklepali prek telefona, elektronske pošte in/ali telefaksa.

47 Poleg tega je tožeča stranka morala vedeti za kršitve drugih udeležencev, saj je praksa provizij in lažnih predračunov temeljila na vzajemnem sodelovanju z vsakič drugimi partnerji. Ta sistem je namreč temeljil na načelu *„do ut des“*, saj je vsako podjetje, ki je plačalo provizijo ali izdalo lažni predračun, pričakovalo, da bo v prihodnosti tudi samo lahko imelo koristi od tega sistema in bo dobilo provizije ali lažne predračune. Zato ti dogovori v nasprotju s trditvami tožeče stranke niso bili priložnostni, ampak so se medsebojno dopolnjevali.

48 Trditev tožeče stranke, da ni vedela za pisne sporazume in da za prakso provizij ni vedela pred letom 1997, ni pomembna, saj se ji v Odločbi odgovornost za kršitev

pripisuje le od tega leta dalje. Tožeča stranka je najpozneje leta 1997, ko je sprejela prvo provizijo, izvedela, da vsa podjetja niso opravljala svoje dejavnosti v normalnih konkurenčnih pogojih. Torej je vedela za kršitve in protikonkurenčni cilj, ki so ga želela doseči druga podjetja.

49 Zato je Komisija utemeljeno ugotovila, da je tožeča stranka vedela ali bi morala vedeti za kršitve drugih udeležencev kartela.

50 Iz vsega navedenega je razvidno, da je Komisija pravilno ugotovila, da je bila tožeča stranka udeležena pri enotni in trajajoči kršitvi, opisani v Odločbi. Zato je treba prvi tožbeni razlog zavrniti.

2. *Drugi tožbeni razlog: določitev osnovnega zneska*

*Trditve strank*

51 Tožeča stranka z drugim tožbenim razlogom trdi, da je Komisija pri določitvi osnovnega zneska globe kršila načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja.

52 Po mnenju tožeče stranke je osnovni znesek določen previsoko, saj je bil njen promet, neposredno ali posredno povezan s kršitvijo, bistveno manjši od zneska 1.441.149 EUR, ki ga je določila Komisija. Kršitve naj bi vplivale zgolj na 1 % mednarodnih selitev, ki jih je tožeča stranka opravila v letu 2002. Po mnenju tožeče stranke je treba upoštevati promet od storitev, ki jih je mogoče razumno povezati – neposredno ali posredno – s kršitvami, ki jih je storila, ne pa celotni promet od mednarodnih selitvenih storitev.

53 Tožeča stranka trdi, da nesorazmernost in neenakost metode, ki jo je uporabila Komisija, izhaja tudi iz razmerja med upoštevanim prometom in številom ugotovljenih kršitev (18.476 EUR za tožečo stranko v primerjavi s 7000 EUR za družbe Allied Arthur Pierre, Interdean in Ziegler). Znesek 18.476 EUR naj bi bil tudi nesorazmeren s povprečno vrednostjo mednarodne selitvene storitve, ki jo opravi tožeča stranka (4650 EUR).

54 Komisija meni, da so trditve tožeče stranke neutemeljene in celo brezpredmetne. Ko Komisija enkrat ugotovi, katero blago ali storitve so neposredno ali posredno povezane s kršitvijo, naj bi se vrednost prodaje vsega tega blaga ali storitev lahko upoštevala pri določitvi osnovnega zneska globe.

*Presoja Splošnega sodišča*

55 Tožeča stranka izpodbija promet, neposredno ali posredno povezan s kršitvijo, ki ga je upoštevala Komisija.

56 V nasprotju s trditvami Komisije ta tožbeni razlog ni brezpredmeten. Če bi Komisija pri določitvi osnovnega zneska globe namesto zneska 1.441.149 EUR upoštevala zgolj vrednost prodaje, na katero naj bi vplivala kršitev, in sicer – kot trdi tožeča stranka – 1 % tega zneska, kar je 14.411,19 EUR, bi bil namreč osnovni znesek 18.374,65 EUR in bi bil precej pod zgornjo mejo 10 %, ki velja za tožečo stranko v obravnavanem primeru.

57 Vendar trditev, da je treba upoštevati zgolj vrednost prodaje, na katero je kršitev dejansko vplivala, temelji na napačni razlagi točke 13 smernic iz leta 2006. Ta točka določa:

„Za določitev osnovnega zneska globe, ki se naloži, bo Komisija uporabila vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno povezane s kršitvijo […]“

58 V nasprotju s trditvami tožeče stranke iz te določbe ne izhaja, da se lahko pri izračunu upoštevne vrednosti prodaje upošteva le vrednost prodaje selitev, na katere so kršitve dejansko vplivale.

59 Besedilo točke 13 smernic iz leta 2006 se tako sklicuje na „prodaj[o] […], neposredno ali posredno povezan[o] s kršitvijo“, in ne na „prodajo, na katero so kršitve vplivale“. Formulacija točke 13 se torej nanaša na prodaje na upoštevnem trgu. To je zelo jasno razvidno tudi iz nemške različice točke 6 smernic iz leta 2006, ki govori o „Umsatz auf den vom Verstoß betroffenen Märkten“ (prodaje na trgih, na katere se nanaša kršitev). *A fortiori*, točka 13 smernic iz leta 2006 se ne nanaša zgolj na primere, ko Komisija razpolaga z dokaznimi listinami o kršitvi.

60 Tako razlago potrjuje tudi cilj pravil Skupnosti o konkurenci. Razlaga tožeče stranke bi namreč pomenila, da bi morala Komisija pri določitvi osnovnega zneska globe, ki jo je treba naložiti v primeru omejevalnih sporazumov, vsekakor ugotoviti, na katere posamične prodaje je omejevalni sporazum vplival. Sodišča Unije niso nikoli naložila take obveznosti in nič ne nakazuje, da si je Komisija nameravala tako obveznost naložiti v smernicah iz leta 2006.

61 Poleg tega je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je lahko del prometa, ki je bil ustvarjen z blagom, na katerega se nanaša kršitev, primerna podlaga za informacijo o razsežnosti kršitve na zadevnem trgu (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 121). Promet, ustvarjen s proizvodi, ki so predmet omejevalnega ravnanja, je zlasti objektivno merilo, ki pravilno pokaže, kako škodljivo ta praksa vpliva na normalno konkurenco (sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi British Steel proti Komisiji, T-151/94, Recueil, str. II-629, točka 643, in z dne 8. julija 2008 v zadevi Saint-Gobain Gyproc Belgium proti Komisiji, T-50/03, neobjavljena v ZOdl., točka 84). To načelo je bilo vključeno v smernice iz leta 2006.

62 Torej številčni podatki, ki jih je predložila tožeča stranka, in sicer razmerje med upoštevanim prometom in številom ugotovljenih kršitev, niso upoštevni. Še zlasti v primerih, ki se nanašajo na omejevalne sporazume, ki so po naravi tajni, je neizogibno, da se nekateri dokumenti, ki dokazujejo vidike protikonkurenčnih ravnanj, ne odkrijejo. V obravnavanem primeru bi bilo dejansko nemogoče najti dokaze za vsako zadevno selitev.

63 Drugi pritožbeni razlog je zato treba zavrniti.

3. *Tretji tožbeni razlog: nerazlikovanje*

*Trditve strank*

64 Tožeča stranka se v okviru tretjega tožbenega razloga sklicuje na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja v zvezi z uporabo enotne 17-odstotne stopnje, ki odraža težo kršitve na podlagi točke 19 smernic iz leta 2006.

65 Tožeča stranka Komisiji očita, da je globe za vsa podjetja določila z uporabo enotne 17-odstotne stopnje za težo kršitve in za dodaten odvračalni znesek, ne da bi upoštevala vlogo, ki so jo podjetja imela v kartelu, in naravo praks, pri katerih so sodelovala. To, da so bila vsa podjetja obravnavana enako, čeprav so bila v precej različnih položajih, naj bi povzročilo, da je bila tožeča stranka relativno strožje kaznovana kot podjetje, za katero je bilo ugotovljeno, da je imelo v kartelu večjo vlogo. Tako naj bi količnik med osnovnim zneskom globe in številom ugotovljenih kršitev znašal 23.462 EUR za tožečo stranko in samo 6736 EUR za družbo Allied Arthur Pierre. Tudi če je kršitev rezultat sodelovanja več udeležencev, naj bi bila Komisija vseeno dolžna upoštevati relativno težo vsake udeležbe. Po njenem mnenju razlika v vlogah udeležencev kartela zahteva, da Komisija razlikuje med podjetji.

66 Komisija trdi, da je končna globa, naložena tožeči stranki, zaradi uporabe zgornje meje globe že „zelo nizka". Zato se tudi ob prilagojenem izračunu globe iz razlogov, ki jih navaja tožeča stranka, globa ne bi zmanjšala. Poleg tega Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

*Presoja Splošnega sodišča*

67 Najprej je treba ugotoviti, da je ideja, da bi moralo obstajati linearno razmerje med številom pisnih dokazov o kršitvi tožeče stranke in odstotkom, ki odraža težo te kršitve, napačna. V primerih, ki se nanašajo na omejevalne sporazume, ki so po naravi tajni, je namreč neizogibno, da se nekateri dokumenti, ki dokazujejo vidike protikonkurenčnih ravnanj, ne odkrijejo, še zlasti če Komisija pri tožeči stranki ni opravila pregledov.

68 Glede nerazlikovanja je treba napotiti na ugotovitve Splošnega sodišča v okviru tretjega tožbenega razloga v zadevi Team Relocations proti Komisiji (T-204/08, točka 80 sodbe in naslednje) in drugega tožbenega razloga družbe Gosselin v zadevi Gosselin proti Komisiji (T-208/08, točka 124 sodbe in naslednje). Vendar je treba ugotoviti, da je v obravnavanem primeru uporaba zgornje meje 10 % že privedla do zelo velikega zmanjšanja globe. Namreč, medtem ko je bil osnovni znesek globe določen na 1,83 milijona EUR, naložena globa znaša 395.000 EUR. V teh okoliščinah si ni mogoče predstavljati, da bi drugačna presoja teže kršitve – ki bi jo bilo treba opraviti pred uporabo zgornje meje – lahko privedla do zmanjšanja končne globe. Ob upoštevanju narave kršitve, ki jo je storila tožeča stranka, bi moral biti delež vrednosti prodaje, določen glede na stopnjo teže kršitve, v skladu s točko 23 smernic iz leta 2006 v „zgornjem delu razpona“. Vendar tudi ob predpostavki, da bi Splošno sodišče pri izvajanju svojih neomejenih pristojnosti menilo, da je treba pri določitvi teže in pri dodatnem znesku uporabiti 15,1-odstotno stopnjo, bi osnovni znesek globe znašal 1,63 milijona EUR in bi bil še zmeraj precej nad zgornjo mejo.

69 Glede trditve tožeče stranke, da je relativna teža njene udeležbe manjša od relativne teže drugih udeleženih podjetij, argumentacija v podporo tej trditvi v obravnavani zadevi torej ne more vplivati na končni znesek naložene globe.

70 Tretji tožbeni razlog je zato treba zavrniti.

4. *Četrti tožbeni razlog: naložitev najvišje globe*

*Trditve strank*

71 Tožeča stranka se s tem tožbenim razlogom sklicuje na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, ker ji je Komisija naložila najvišjo globo, določeno z Uredbo št. 1/2003, in sicer 10 % od prometa prejšnjega poslovnega leta.

72 Po mnenju tožeče stranke že dejstvo, da je uporaba zgornje meje privedla do tako velikega zmanjšanja, in sicer z 1.830.000 EUR na 395.000 EUR, samo po sebi kaže na nerazumnost in nesorazmernost globe in načina njene določitve s strani Komisije. Poleg tega naj bi Komisija s tem, da je udeležencu, ki naj bi imel omejeno vlogo v kartelu in skromen vpliv na trg, naložila največjo dovoljeno globo, kršila načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja.

73 Komisija meni, da ta tožbeni razlog ni samostojen.

*Presoja Splošnega sodišča*

74 Ugotoviti je treba, da ta tožbeni razlog, ki se nanaša na naložitev največje globe, ni samostojen glede na druge tožbene razloge, ki se nanašajo na znesek globe. Zgolj dejstvo, da končno naložena globa znaša 10 % prometa tožeče stranke, medtem ko je ta odstotek nižji za druge udeležence kartela, ne more pomeniti kršitve načela enakega obravnavanja ali načela sorazmernosti. Ta posledica je namreč neločljivo povezana z razlago zgornje meje 10 % kot enostavnega praga za izravnavo, ki se uporabi po morebitnem zmanjšanju globe zaradi olajševalnih okoliščin ali načela sorazmernosti.

75 Vendar množenje zneska, določenega glede na vrednost prodaje, s številom let udeležbe pri kršitvi lahko pomeni, da v okviru smernic iz leta 2006 uporaba zgornje meje 10 %, določene v členu 23(3) Uredbe št. 1/2003, postane bolj pravilo kot izjema za vsako podjetje, ki večinoma deluje na enem samem trgu in je bilo več kot eno leto udeleženo v kartelu. V tem primeru pa nobeno razlikovanje glede na težo ali olajševalne okoliščine načeloma ne bo več moglo vplivati na globo, ki je bila izravnana, da bi se zmanjšala na 10 %. Nerazlikovanje glede končne globe, ki je rezultat tega, predstavlja ob upoštevanju načela individualizacije sankcij problematiko, ki je neločljivo povezana z novo metodologijo. Ta lahko zahteva, da Splošno sodišče v konkretnih primerih izvršuje svojo neomejeno pristojnost, kadar sama uporaba smernic iz leta 2006 ne omogoča primernega razlikovanja. V obravnavanem primeru pa Splošno sodišče meni, da ne gre za tak primer (v zvezi s tem glej tudi točko 81 in naslednje spodaj).

76 Zato je treba četrti pritožbeni razlog zavrniti.

5. *Peti tožbeni razlog: olajševalne okoliščine*

*Trditve strank*

77 Tožeča stranka se z zadnjim tožbenim razlogom sklicuje na kršitev načel varstva legitimnih pričakovanj in enakega obravnavanja ter napako pri presoji Komisije, ker ta ni ugotovila nobenih olajševalnih okoliščin.

78 Tožeča stranka meni, da izpolnjuje pogoje za priznanje nekaterih olajševalnih okoliščin, opredeljenih v točki 29 smernic iz leta 2006. Zlasti naj bi takoj po posegu Komisije prenehala z vsako udeležbo pri kršitvah, njena udeležba pri kršitvi naj bi bila zelo omejena ter dejansko naj bi sodelovala s Komisijo in ji vedno izročila vse potrebne in uporabne podatke. Poleg tega naj ne bi izpodbijala dejanskega stanja in naj bi bila v postopku zelo diskretna, saj se je zelo omejeno odzvala na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in ni sodelovala na zaslišanju. Njen odnos naj bi bil torej tak, kot se pričakuje od podjetja, ki želi biti deležno poravnave na podlagi Obvestila Komisije o vodenju postopkov poravnave za sprejetje odločb v skladu s členoma 7 in 23 Uredbe Sveta št. 1/2003 v kartelnih zadevah (UL 2008, C 167, str. 1) in Uredbe Komisije (ES) št. 622/2008 z dne 30. junija 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 773/2004 glede vodenja postopkov poravnave v kartelnih zadevah (UL L 171, str. 3).

79 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke. Poleg tega meni, da ta tožbeni razlog tožeči stranki nikakor ne more koristiti, saj je bila globa, naložena družbi Putters, zaradi uporabe zgornje meje že „zelo nizka".

*Presoja Splošnega sodišča*

80 Komisija, enako kot v okviru tretjega tožbenega razloga, dvomi o uporabnosti tožbenega razloga, ki ga navaja tožeča stranka. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da zmanjšanje globe zaradi upoštevanja olajševalnih okoliščin v obravnavanem primeru dejansko ne bi moglo privesti do zmanjšanja končne globe. Ker je uporaba zgornje meje 10 % že privedla do zelo velikega zmanjšanja globe in glede na naravo olajševalnih okoliščin, na katere se sklicuje tožeča stranka, Splošno sodišče pri izvajanju neomejene sodne pristojnosti meni, da upoštevanje teh okoliščin, kar je treba storiti pred uporabo zgornje meje, ne bi vodilo do zmanjšanja končne globe. Kot je pravilno navedla Komisija, tudi če bi bil izračun globe prilagojen iz razlogov, ki jih navaja tožeča stranka, se globa ne bi zmanjšala. Ponovno, ta posledica je namreč neločljivo povezana z razlago zgornje meje 10 % kot enostavnega praga za izravnavo, ki se uporabi po morebitnem zmanjšanju globe zaradi olajševalnih okoliščin.

81 Splošno sodišče bo zaradi celovitosti vseeno preučilo trditve tožeče stranke.

82 Prvič, tožeča stranka trdi, da je takoj po posegu Komisije prenehala z vsako udeležbo pri kršitvah. Prva alinea točke 29 smernic iz leta 2006 res določa, da se lahko osnovni znesek globe zmanjša, kadar zadevno podjetje dokaže prenehanje kršitve takoj, ko poseže Komisija. Vendar naslednji stavek določa, da to „ne velja za tajne sporazume ali ravnanja (zlasti kartele)“. Zato je Komisija pravilno ugotovila, da ne gre za razlog, ki bi lahko upravičil zmanjšanje globe.

83 Drugič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da je bila njena udeležba v kartelu zelo omejena, je treba opozoriti, da ima Komisija v zvezi s tem podjetjem pisne dokaze glede 78 konkretnih primerov provizij in lažnih predračunov. Res je, da se je zadevna kršitev skozi čas spreminjala in da so bili pisni sporazumi, ki so se uporabljali v prvi fazi kršitve, pozneje opuščeni. Zato bi se lahko delež vrednosti prodaje, ki se določi na podlagi točke 19 smernic iz leta 2006, načeloma skozi čas spremenil. To bi tudi lahko upravičilo zmanjšanje globe zaradi olajševalnih okoliščin.

84 Vendar je treba ugotoviti, da ravnanja, pri katerih je bila udeležena tožeča stranka, ne pomenijo lažjih kršitev od pisnih sporazumov o določanju cen ali od *ad hoc* določanja cen za nekatere selitve. V nasprotju s trditvami tožeče stranke so namreč tudi lažni predračuni in provizije vplivali na cene (glej točko 28 zgoraj). V okoliščinah obravnavanega primera je tudi to, da tožeča stranka ni bila udeležena na protikonkurenčnih sestankih, nepomembno za presojo teže kršitve, saj so bili zaradi mehanizma delovanja kartela taki sestanki nepotrebni.

85 Tretjič, glede zatrjevanega sodelovanja tožeče stranke s Komisijo in neizpodbijanja dejanskega stanja je treba opozoriti, da je v skladu z ugotovitvami iz točk 592 in 594 obrazložitve Odločbe tožeča stranka zgolj odgovarjala na zahteve po informacijah glede strukture podjetja in ekonomskih podatkov. Tožeča stranka ni prostovoljno predložila dokazov glede kršitve. Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 v nasprotju z Obvestilom Komisije z dne 18. julija 1996 o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov (UL C 207, str. 4) ne določa znižanja za samo neizpodbijanje dejanskega stanja. Zato je Komisija upravičeno ugotovila, da te okoliščine niso mogle upravičiti znižanja zneska globe.

86 Četrtič, tožeča stranka nazadnje trdi, da je bil njen odnos tak, kot se pričakuje od podjetja, ki želi biti deležno poravnave. Vendar je treba ugotoviti, da je Uredba št. 622/2008 o postopkih poravnave v kartelnih zadevah začela veljati šele julija 2008, medtem ko je bila Odločba sprejeta marca 2008, o obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah pa je bila tožeča stranka obveščena oktobra 2006. Zato ta uredba v obravnavanem primeru ni bila uporabljiva. Vsekakor ni bil upoštevan postopek, določen v tej uredbi.

87 Torej je treba zadnji tožbeni razlog tožeče stranke zavrniti.

88 Ker so bili vsi tožbeni razlogi tožeče stranke zavrnjeni, je treba zavrniti tožbo v celoti.

**Stroški**

89 V skladu s členom 87(2) Poslovnika Splošnega sodišča se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker tožeča stranka ni uspela, se ji v skladu s predlogi Komisije naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat)

razsodilo:

**1. Tožba se zavrne.**

**2. Družbi Putters International NV se naloži plačilo stroškov.**

Papasavvas Wahl Dittrich

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 16. junija 2011.

Podpisi

# Kazalo

Dejansko stanje ..... II - 3734

1. Predmet spora ..... II - 3734

2. Tožeča stranka ..... II - 3735

3. Upravni postopek ..... II - 3735

4. Izpodbijana odločba ..... II - 3736

Postopek in predlogi strank ..... II - 3740

Pravo ..... II - 3741

1. Prvi tožbeni razlog: udeležba tožeče stranke v kompleksnem in trdnem kartelu .... II - 3741

Trditve strank ..... II - 3741

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 3742

Protikonkurenčnost provizij in lažnih predračunov ..... II - 3743

Pojem enotne in trajajoče kršitve ..... II - 3744

Opredelitev zadevne kršitve ..... II - 3745

– Obstoj globalnega načrta, ki uresničuje skupni cilj ..... II - 3745

– Namerno prispevanje tožeče stranke h globalnemu načrtu ..... II - 3747

– Seznanjenost tožeče stranke s kršitvami ..... II - 3748

2. Drugi tožbeni razlog: določitev osnovnega zneska ..... II - 3749

Trditve strank ..... II - 3749

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 3750

3. Tretji tožbeni razlog: nerazlikovanje ..... II - 3753

Trditve strank ..... II - 3753

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 3754

4. Četrti tožbeni razlog: naložitev najvišje globe ..... II - 3755

Trditve strank ..... II - 3755

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 3756

5. Peti tožbeni razlog: olajševalne okoliščine ..... II - 3757

Trditve strank ..... II - 3757

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 3758

Stroški ..... II - 3760